

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius
notitiam, informatio**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

De secundo

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

Domnus, nec intelliget Deus Jacob, Psalm. 94. v. 7. Sir. 5. v. 4.

Sed non impune abibunt ejusmodi Epicurei. Neque enim joculari licet cum peccatis: siquidem Deo non negliguntur: Verum ut omnes lacrymas nostras numerat, & in utrem suum ponit, Psal. 57. 10. sic etiam omnes iniquitates nostras numerat, profert etiam minutissima, & retribuet unicuique retributionem in caput suum, Sir. 17. v. 19. Non enim Deus volens iniquitatem est, Pl. 5. v. 5.

III. *Exactionis rigorosus.* Egressus enim servus ille, invenit unum de conservis suis, qui debebat ei centum denarios: & injecta in eum manu, obtorto collo trahebat, dicens: Redde quod debes, aut in ære, aut in corpore! Conservus ejus procidens, rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi q. d. totum nomen cum usura solvam. Sed ille noluit: & abiit, & misit eum in carcerem, donec redderet debitum.

Hic teipsum in examen voca, annon & ipse quandoque debitor est tuos nimis rigorose ad solvendum adstrinxeris, & hoc modo damnorum auxeris?

Hoc milites superiori bello, in familiari usu habuerunt, ubi exactores iniquissimi miseris immisi, non citius recesserunt, quam rigoroso jure, vel injuria tributa expresserint.

Post pacem initam, Magistratus quoque passim militaribus hisce exactionibus utuntur. Ubi moderamen merito observandum, *Boni enim pastoris est, vondere pecus non deglubere, ut Imperator Tiberius dixit.*

Tributa, vectigal & censum, subditi quidem Magistratui debent, Rom. 13. v. 7. Sed

si nimium exaggerentur, & frequententur, effatum Michæ locum habet: Audite principes Jacob, & duces domus Israel, Mich. 3. v. 1. 4. Hæc merito illi observare debent, qui in tributis exigendis, modum excedunt, & nimis rigorose ea extorquent, ut lenitati studeant. Panis egentium vita pauperum est; qui defraudat illum, homo sanguinis est, Sir. 34. v. 25.

De Secundo.

Pergemus nunc ad alteram partem, *Xg. 57. v. 1. 4.* sive *notitiam* Domini nostri Jesu Christi contemplatur. Hic nobis commendatur:

I. *Tanquam Rex justissimus*, cui servitui factorem rationem reddere tenentur, ex quibus unum qui debebat decem millia talenta, cum non haberet, unde summam redderet, jussit venundari, & uxorem ejus, & filios: & omnia, quæ habebat & reddi.

Hoc olim ita consuetudinis fuit, si quis solvendo non fuit, ut creditoris mancipium factus fuerit, ut videmus in Aegyptiis, qui in annonæ caritate cum frumenta ære persolvere non posset, Josephum rogabant, ut emeret se in servitutem Regiam, Gen. 47. v. 17. quinimo ubi impossibilis fuit solutio uxoris cum liberis in servitutem abrepta fuit, videre est ex 2. Reg. 4. 1.

Sic etiam Rex cum hoc servo stricto jure egit; quando eum jussit venundari, & uxorem ejus, & filios: & omnia quæ habebat, & reddi. Quo ipso nobis Christus ideam proponere vult, severissimæ justitiæ Dei, juxta quam ex rigore nobiscum agere possit, si modo velit. Creaverat enim nos ad imaginem suam, tantaque sanctitate & justitia ornaverat, ut legi justitiam, quam à nobis

his requirit, præstare potuissimus. Sed malitiose à Deo declinavimus, & deperdita imagine divina, in eam miseriam devenimus, ut jam omne frumentum cogitationum cordis tantummodo malum sit, Gen. 6. v. 5. & volentibus facere bonum, malum adjacet, Rom. 7. v. 21.

Hinc Deus non plus requirit à nobis, quam concessit, quod justitiæ ejus maxime consentaneum est, quæ homini nihil remittit: sed omnia ad amissum exigit, & maledicit omnibus, qui non permanent in omnibus sermonibus legis, Deut. 27. v. ult.

Potissimum vero propterea, ut Christum respiciamus, qui se nobis vadem exhibuit, & quæ non rapuit, exolvit, Ps. 69. v. 5. Licet enim cælestis Pater & ipse dives est in misericordia ejus locum ante non habebat, quam justitiæ ejus satisfactum esset, & sic ei reconciliaremur. Quod à Christo factum est, juxta illud: Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit, Es. 53. 5

Quod observandum nobis

1. *In deborationem*, ut cogitemus quanta peccata abominatio sint in oculis Dei: ut si pater-familias delinquat, sæpe uxor cum liberis, imo universa civitas id luere teneatur. Quod si enim audire nolueris vocem Domini Dei tui, Deut. 28. v. 15. 19.

2. *In consolationem*. Quod enim nos exolvere non potuimus, Christus exolvit pro nobis, & vitam suam tradidit *λὴν ἑαυτοῦ ἀντὶ πολλῶν*, Matth. 20. 28. Ideo vera fide ipsum apprehendentes identidem ad eundem suspirare debemus: Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo: multum est enim, Psal. 25. v. 11. Secundum miserationum tuarum multitudinem dele iniquitatem meam, Psal. 51. v. 3.

Quando hoc ita factum fuerit, Dominus justitiam suam moderabit gratia & misericordia, projiciens post tergum omnia peccata nostra, Esa 38. v. 17. eorumque non amplius recordans, Esa 38. v. 34.

II. *Tanquam rex clementissimus*. Simulacrum enim servus prociens, oravit illum: Domine, patientiam habe in me: & omnia reddam tibi. Misertus est Dominus servi illius, & dimisit illum, & debitum remisit ei.

Tria hic recensentur, ex quibus misericordia Dei clarissime elucet, quorum

1. *Miseratio*. Misertus enim est Dominus servi illius. Hæc inexhausta illa scaturigo est, ex qua remissio peccatorum, & in genere omne donum perfectum derivatur, Jac. 1. v. 17. Hinc Ecclesia:

Captus tenebar Satanæ,
In morte deperiram:
Torquebar usque crimine,
Natus Dei sub iram:
Mergebar huc profundius
Ævum terebam nequius,
Obsessus à reatu.
Abhinc ab æterno meæ
Cladis Deus misertus:
Et gratiæ memor suæ,
Me liberare certus:
Cor appulit mî patrium,
Perquam profecto serium,
Nec optimo pepercit.
Et filio dixit suo:
sem tempus est
Heu sem itatus dolendi:
Corona tu cordi meo,
Ihs salus egenti:
Hunc libera de crimine,
Mortem ferocem destrue.
Vitam redue perennem.

D d d 2

Dem

Dem Teuffel ich gefangen lag/
 Im Tod war ich verlohren:
 Mein Sünd mich quälten Nacht und Tag/
 Darin ich war gebohren:
 Ich fiel auch immer tiefer drein/
 Es war nichts guts am Leben mein/
 Die Sünd hat mich besessen.
 Da jammerts Gott in Ewigkeit/
 Mein Elend über die Wäßen/
 Er dacht an sein Barmherzigkeit/
 Er wolt mir helfen lassen:
 Er wand zu mir sein Vatter Herzh/
 Es war bey ihm fürwar kein Scherzh/
 Er ließ sein bestes kosten
 Er sprach zu seinem lieben Sohn/
 Die Zeit ist hic zu erbarmen:
 Fahr hin/ meins Herzens werthe Kron/
 Und sey das Heyl der Armen.
 Und hilf ihn aus der Sünden Noth/
 Erwü g für sie den bittern Tod/
 Und laß sie mit dir leben.

Hæc mire commendatur in tota sacra scriptura. Moses clamat: Dominator Domine Deus misericors, & clemens, patiens, & multæ miserationis, ac verus, Exod. 34. v. 6. Psalmi ejusmodi testimoniis redundant, Psal. 25. v. 8. Psal. 34. v. 9. Psal. 145. v. 9. Prophetæ in omnibus suis scriptis prædicant, quod Deus se hominibus commendat, ut patrem, Jerem. 31. v. 9. ut matrem Esa. 49. v. 17. idque esse à seculo nomen ejus, Esa. 63, 16.

Hac de re testantur etiam omnes Evangelistæ & Apostoli. Nullus est bonus, nisi unus Deus, Matth. 19, 17. Multum misericors est Dominus, & miserator, Jac. 5. v. 11. Caritas ejus multa est, qua nos dilexit, Eph. 2. v. 4. Quinimo fidelis est, negare se ipsum non potest, 2. Tim. 2. v. 13.

Quando igitur beatitudinem consequi

volumus, non volentium neque currentium est, sed miserentis Dei, Rom. 9, 16. Meritum congrui & condigni, plane indignum est, & perstat effatum Pauli: Gratia salvati estis: non ex operibus, Eph. 2. v. 8, 9.

2. *Condonatio.* Ante ad solutionem eum adstrinxit, jussitque eum venundari, & uxorem ejus, & omnia, quæ habebat, & reddi. Quia vero ad pedes ejus procidens misericordiam & patientiam ejus imploravit, dimisit eum, & remisit illi decem millia talenta, quæ ei debuit.

Pari affectu adhuc hodie est in omnes, qui vera se poenitentia ad eum convertunt, quantus enim ipse est, tanta est ejus misericordia, Eccles. 2. v. ult. Mich. 7. v. 18.

Hoc unice propter Christum fit. Justitiæ enim Dei sine expiatione satisfieri non poterat. Illa vero hominibus impossibilis erat, non est enim, qui faciat bonum non est, usque ad unum, Psal. 14. v. 3. ideo Christus nostri causa se legi subjecit, ut eos, qui sub lege erant redimeret, Gal. 4. v. 4.

Nostri igitur coram Deo justificatio nihil aliud est, quam benigna debitorum nostrorum remissio, & imputatio justitiæ Jesu Christi, qua peccata nostra conteguntur, ut coram facie Dei nos non confundere possint. Hinc David: Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, Psal. 32, 2. Rom. 8, 4. seqq. Col. 2. v. 14.

3. *Liberatio.* Alias moris est in hoc mundo, etiamsi malefico remissio delicti fiat, ut non plane impune dimittatur, sed aut in corpore luat, quod in ære non habet, aut si mortem meritus est, aut in exilium pellatur, aut æterno carceri includatur.

Sed hic Rex in hoc quoque misericordiam suam probat, quod servo huic animam debenti, non modo debitum: sed & penam renuit-

remitit. Hæc duplicia illa sunt, quæ de manu Domini susceperimus. Esa. 40. v. 2.

Hoc ipso igitur corruunt opera satisfactoria, quibus Pontificii peccata sua expiare, & tam temporalem quam æternam poenam effugere satagunt: Christus enim omnia plene expiavit, disciplina pacis nostræ super eum, Esa. 53. v. 5. Interea morbi, afflictiones, & adversitates piis Christianis subeundæ sunt in hoc mundo, quibus Deus eos ob reliquias peccatorum castigat: non tamen ut sint sati factio pro peccatis: sed vel maxime, ne videantur sibi innoxii, Jer. 30. 11. Hinc Augustinus: *Quod ante remissionem erat supplicium peccatorum, post eam fit exercitium iustorum.* Quia Deum diligentibus omnia in bonum. Rom. 8. v. 28.

III. *Tanquam rex severissimus.* Quia enim servus ille nequam, adeo ingratus fuit, ut gratiæ quam rex ei fecerat, non recordaretur, dum illi decem millia talenta donaverat: sed erga conservum suum adeo immittem se præbuit, ut, dum centum denarios ei debebat, manum ei injecerit, & obtorto collo traxerit, misso eo in carcerem, donec redderet debitum: ideo denuo vocavit illum Dominus suus, ingratitude & maliciam ipsi non modo severe exprobrans: sed tradens quoque eum tortoribus, quoad usque redderet universum debitum.

Hoc ipso confirmatur dictum Siracidis: Tam cito irasci potest, quam misereri, & ira illius in peccatores non desinit. Sir. 5. v. 7.

Probat id:

1. *Rigoroſa citatio.* Vocavit enim illum Dominus suus. Hæc erat citatio iræ, quia enim per citationem gratiæ ad fugem redire noluit, contemnens divitias bonitatis & patientiæ ejus, Rom. 2. 4. Jam aliam citatio-

nem Rex instituit, ubi gratiæ nullus amplius locus est, ut ira Dei maneat super ipsum, Joh. 3. v. ult.

2. *Ignominiosa compellatio.* Vocat enim eum *διδλον ποιηρον*, quo nomine diabolus insignitur, Eph. 6. 16.

Quicumque igitur infamiæ labem sibi contrahere non vult in misericordiam fugere, & è contrario caritatem erga proximum in omnibus dictis & factis exhibere debet, quod vel maxime à Christiano requiritur. Si quis enim dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est, 1. Joh. 4. v. 19.

Multa sane præclara epitheta piis Christianis in scripturis applicantur: vocantur enim, benedicti à Domino, Psal. 115. v. 15. Christi Domini, Psal. 105. v. 15. Pupilla Dei, Zach. 2. v. 8. arbores justitiæ, Esa. 61. v. 3. 2. Petr. 1. v. 19. Eph. 2. 19. 1. Cor. 6. 19. 1. Cor. 12. 21. Matth. 28. 10. Rom. 8. 16.

Verum per iracundiam & vindictæ cupiditatem, omnia hæc elogia amittuntur, & titulus servi nequam succedit, quem Dominus tandem dividet, Luc. 12. 46. ideo per patientiam & mansuetudinem foliciti servemus unitatem spiritus, Eph. 4. 3. Pl. 133. ult.

3. *Iusta condemnatio.* Dominus enim tradit illum tortoribus, quoad usque redderet universum debitum. Per hos tortores intelliguntur spiritus infernales, tanquam executores justitiæ diviniæ, sicut Lyra eos appellat.

Crudeles fuerunt tortores, qui mandato Antiochi septem fratres adeo excarnificaverunt, ut iisdem linguam amputarint, & cute capitis abstracta, summas quoque manus & pedes eis præsciderint, tandemque adhuc spirantes admoto igne in sartagine torruerint. 2. Macc. 7. v. 4. 5.

D d d 3

Sed

Sed nihili æstimandum est, respectu tormentorum infernalium, ubi damnati non modo commanducabunt linguas suas præ dolore, Apocalyps. 16. vers. 10.

Sed & sine fine torquebitur, Esa. 66. vers. ult. Id prohibeat à nobis,
DEUS per Christum,
Amen.

Dominica XXIII. post Trinitatis.

Evangelium Matth. 22, v, 15. --- 22.

EXORDIUM.

CUm Sichem filius Hemor adma-
maret Dinam, filiam Jacobi, lo-
cutus ille cum Jacobo, ut daret e-
am sibi uxorem. Quia vero jam
tum vi oppresserat virginem, responderunt
filii Jacob Sichem, & patri ejus in dolo, di-
centes: Non possumus facere, quod petitis,
nec dare sororem nostram homini incir-
cumciso, quod illicitum & nefarium est a-
pud nos. Sed in hoc valebimus fœderari,
si volueritis similes esse nostri, & circumci-
datur in vobis, omnis masculini sexus. Tunc
dabimus & accipiemus mutuo filias vestras,
ac nostras, & habitabimus vobiscum, cri-
musque unus populus.

Placuit oblatio eorum Hemor & Sichem
filii ejus, ut non modo ipsi: sed & omnes,
qui egrediebantur portam civitatis circum-
ciderentur.

Die vero tertio, cum gravissimus esset
vulnerum dolor, duo filii Jacob, Simeon &
Levi fratres Dinæ arreptis gladiis, ingressi
sunt urbem confidenter, interfectisque o-
mnibus masculis, Hemor & Sichem pariter
necaverunt. Gen. 34. v. 1. seqq.

Hæc nefanda est perfidia, quam filii Jaco-
bi in Sichem ejusque subditis perfecerunt,
ideoque in testamento Patris maledictione

afficiuntur: Simeon & Levi fratres, vasa
violentiæ gladii eorum, Gen. 49. v. 5. 6.

Imprimis vero hac in parte nimis inique
egerunt, quod Sicheinitis promiserunt, si
circumciderentur, se illis assensuros esse,
cum tamen dolum machinarentur, & jam
secum constituisserunt, quod in dolore impe-
tum in eos facere, & omnes trucidare vel-
lent: quod adhuc hodie nimis familiare est
in mundo:

Os nec tar promit, mens aconita vo-
mit.

O quam sæpe Cain cum Habel fratre a-
mice colloquitur, cujus tamen vitæ insidiz-
tur, Gen. 4. 8.

Quoties Joab cum Abner clam pacifice
loquitur, ut occasio commodior sit, ipsum e
medio tollendi, 2. Sam. 3. 27.

Exempla plurima afferri possent, quo-
rum vero compendium facturi, prælectum
Evangelium duntaxat dispiciemus, ubi de
Phariseis audimus, quomodo cum Hero-
dianis consilium inierint, de Christo dolis
fallendo: exterius benevolentiam simula-
runt dicentes: Magister scimus, quia verax
es &c. Sed questio proposita ita compara-
ta erat, ut nullatenus dubitarent, quin ser-
vatore[m] cassibus suis implicaturi essent, ut
vel